

Reseberättelse och artlista

Vadehavet

9-12 oktober 2008

Vadehavet 9-12 oktober 2008

Deltagare:

Bengt Andersson, Helsingborg, bambosa@telia.com
Leif Dehlin, Munka Ljungby, leif.dehlin@studieframjandet.se
Joel Levin, Malmö, joel_levin@hotmail.com
Thomas Wallin, Ängelholm, thomas@putni.se

Kostnader:

Scandlines Helsingborg-Helsingör ToR	670 SEK
Storebältsbron ToR	410 DKK
Dubbelrum på vandrarhem i Rudböl	350 DKK/rum och natt
Körning med bil	125 mil med start i Helsingborg

Bra länkar:

Fåglar i Sönderjylland	http://home6.inet.tele.dk/snygaard
DOF basen	http://www.dofbasen.dk
Om Vadehavet	http://www.dofbasen.dk/IBA/lokalitet.php?lokid=57
Tidvattentabell	http://www.vnn.dk/default.asp?lan=DK&mnu=75
Fåglar i norra Tyskland	http://www.birdinggermany.de/nordsee.htm
	http://www.club300.de
	http://www.wattenmeer-nationalpark.de
Vandrarhemmet i Rudböl	http://www.danhostel.dk/composite-185.htm?HostelId=70&RegionAbb=SJ

Vadehavet och tidvattnet

Vadehavet är ett av världens mest värdefulla tidvattenområden.

Området är ca 50 mil långt och sträcker sig från Blåvandshuk i Danmark till ön Texel i Holland. En rad av öar (som Fanö, Römö, Sylt osv) skiljer Vadehavet från Nordsjön.

Vadehavet är en mycket viktig rastplats för miljoner fåglar under vår- och höststräcket – man uppskattar att mer än 10 miljoner fåglar rastar eller passerar området under flyttningen.

Stränderna i Vadehavet är starkt påverkade av tidvatten. Variationerna beror på månens

dragningskraft och medför att tidvattnet får en regelbunden period på $6\frac{1}{4}$ timmar mellan hög- och lågvatten. Normalt är skillnaden mellan hög- och lågvatten ca $1\frac{1}{2}$ meter men vädret påverkar också hur högt vattnet når. Vindar från väster pressar upp vattnet, vid kraftiga stormar kan det skilja upp till 4 meter.

Havets förändring mellan ebb och flod skapar förutsättningarna för Vadehavets dynamiska ekosystem. Mikroskopiska växter och djur utgör födounderlag för en bottenfauna av maskar, musslor och kräftdjur – det kan finnas flera tusen av dessa djur bara på en kvadratmeter havsbotten. När dessa blottläggs av lågvattnet två gånger/dygn skapas fantastiska möjligheter för fåglarna att hitta föda.

Lokaler nämnda i texten

1.
Mandö
2.
Römövallen
3.
Havneby (Römö)
4.
Ballum sluse
5.
Mögeltönder
6.
Vidåslusen
(Höjer sluse)
7.
Margarethe kog
Rickersbüller koog
8.
Vandrarhemmet i Rudböl
9.
Hauke Haien koog

Reseberättelse

9 oktober

Torsdagen den 9 oktober startade vår resa från Helsingborg. Scandlinesfärjan tog oss över till Helsingör varefter färden gick via Köpenhamn och sedan västerut. Över Själland hade vi sällskap av ett hundratal ormvråkar som också var på väg mot sydväst. Vid en fikapaus passerade en trädslärka.

Vi passerade Bält-broarna, rundade Kolding och satte sedan kurs direkt mot Vadehavet och Höjer/Vidåslusen – skådarsuget var stort...

Markerna runt Vidåslusen gjorde oss inte besvikna: en kungsfiskare mötte oss redan på vallen mot Västerhavet. Ett stort uppflog av flera tusen ljungpipare, tofsvipor och vitkindade gäss visade sig vara orsakat av en adult havsörn.

En pilgrimsfalk satt lugnt och kollade in uppståndelsen. Det skulle senare visa sig att den goda tillgången på föda medförde att pilgrimsfalk var ganska vanlig i området – vi kom att se både 1 och 2 falkar vid varje längre skådarstopp under resan.

Ute i väster var det för tillfället lågvatten men långt ut mot horisonten kunde vi skönja åtskilliga tusen vadare och änder. En rödstrupig piplärka passerade och 4 berglärkor kom flygande och landade på behagligt kikaravstånd. Resans enda tärna som stod och sov på en revel visade sig efter lite diskussion vara en ung silvertärna. Två jordugglor jagade flitigt.

Strax innan klockan 18 var vi tvungna att slita oss ifrån lokalen för att hinna till vandrarhemmet i Rudböl i avtalad tid.

Efter att ha lastat av vår packning drog vi snabbt till närbelägna Margarethe kog/Rickesbüller koog precis på dansk/tyska gränsen för att utnyttja dagens sista ljusa minuter. Ca 200 skärfläckor och massor av andra vadare rastade i dammarna, likaså ett tusental bläsänder och ca 40 snatteränder.

Matinköp och sen middag i Tönder avslutade dagen.

10 oktober

Fredagsmorgonen började med frukost i gryningen vid Rickesbüller koog. Vinden hade tilltagit och det relativt täta sträcket av piplärkor gick lågt. Främst var det ängspiplärkor som passerade men några skärpiplärkor och en rödstrupig piplärika hängde på. En lappsparv, flera flockar med snösparv, åtskilliga steglitser och vinterhämpingar samt 2 forsärlor drog också mot sydväst – likaså över 30 berglärkor varav ca 25 i en flock!

Högvattnet var nu på väg in och alla horisontprickar vi sett dagen innan kom nu närmare och närmare. Uppskattningsvis 25 000 kärnsnäppor, 1 000 kustpipare uppblandade med sandlöpare, kustsnäppor, svart- och gluttsnäppor mm svärmade framför oss. När två pilgrimsfalkar jagade ut över vattnet och fick flockarna på vingar såg det ut som vita moln mot den blå himmeln! Enkelbeckasiner drog omkring i flockar ungefär som vi är vana att se starar hemma... Utanför alla vadarna fanns ytterligare ett band med fåglar – ca 6 000 bläsänder, 3 000 stjärt- resp 4 000 skedänder. En rostand gömde sig också i flockarna.

En sen buskskvätta och två havsörnar visade upp sig innan vi framåt lunchtid fortsatte ner i Tyskland till Hauke Haien koog. I och runt dammarna rastade flera tusen vitkindade- och grågäss, en ung dvärgmåss sökte föda över vattnet och två smådoppingar smög i vasskanten. Den "obligatoriska" pilgrimsfalken drog över...

Den sydvästliga vinden hade nu tilltagit ordentligt och gjorde det svårare att skåda i det öppna landskapet.

Ett försök att hitta lä och nya fåglar i skogen i Mögeltönder gav obsar av nötväcka och skogsduva.

Vi trotsade vinden och körde sakta genom Margarethe kog ut mot Höjer sluse. Tusentals ljungpipare, tofsvipor och gäss betade på ängarna och dagen avslutades med en skymt av gårdagens jorduggla och middag på restaurangen vid slussanläggningen.

11 oktober

Tredje dagens frukost intogs vid Ballum sluse. Vinden var fortfarande stark. Flera danska skådare tillslöt efter hand – det visade sig att Dansk Ornitologisk Forening hade "fältträff" vid Vadehavet under vecka 42 med Blaavands huk som utgångspunkt.

Antalet vadare var lika imponerande här som vid Rickesbüller dagen tidigare, 20-25.000 kärnsnäppor närmade sig med det stigande tidvattnet. Bland övriga vadare hittade vi bla 2.000 strandskator,

800 storspovar, 200 skärfläckor och 18 rödspovar. 3.000 vitkindade gäss, 5.000 gravänder och 4.000 krickor utgjorde en imponerande fond till alla vadare. En kungsfiskare visade sig fint i åkanten liksom 6 svarta rödstjärtar, småflockar med bergläрка och vinterhäppling drog över. Pilgrimsfalkar jagade (förstås...) och en stenfalk bättrade på vår artlista. Mest oväntad var nog den storlabb som en av våra danska kollegor hittade sakta flygande mot Römövallen.

När vattnet nådde fram till stranden packade vi ihop våra grejor och körde ut på Römö. Vid ett fint naturreservat alldelas vid hamnen i Havneby rastade ca 1.000 prutgäss. En lappspurv hördes och sågs liksom 3 berglärkor. 9 roskarlar, 150 kustsnäppor och svart- och gluttsnäppor sökte också lä och föda i lagunen.

En fika i öns tallskog medförde att artlistan utökades med svartmes, kungsfågel och större hackspett.

En misstänkt större piplärka försvann i gräset på ängarna strax norr om Römövallen där emellertid 3 forsärlor visade sig desto bättre. Vid strandkanten rastade 11 roskarlar tillfälligt på några pålar medan 13 berglärkor var mer stationära.

På vägen tillbaka gjorde vi ett stopp vid Römövallens nordöstra fäste som visade sig vara lyckat: minst 5 ägretthägrar smög i våtmarken!

12 oktober

På söndagen hade vinden lagt sig, men istället regnade det kraftigt. Alla tidigare planer förkastades och vi körde norrut med hopp om att regnet skulle sluta.

Vårt mål var Mandö – en speciell lokal eftersom vägen ditut bara är farbar vid lågvatten. Högvattnet denna dag skulle infalla vid 13-tiden så vi hade många timmar på oss.

Regnet avtog för att ganska snart ersättas med helt blå himmel. Sånglärkor och rödvingetrastar sträckte och vi hittade en mosnäppa i kärrsnäppeflockarna. På vägen gick flera rosor helt orädda, bland de rastande prutgässen hittade vi ungefär 100 av den ljusbukiga rasen. Joel var uppmärksam och hittade dagens art; en silkeshäger som ömsom gömde sig och ömsom visade upp sig fint i marsken.

Vår resa började närma sig sitt slut. Via Ribe, Kolding och Fyn körde vi hemåt. Då vi passerade Stora Bältbron flög flera 10-tal ormvårkar västerut alldeles vid sidan av bron. På Själlandsidan såg vi smågrupper av danska fågelskådare som kollade in sträcket och vi insåg att det kanske var en lokal som vi kan besöka vid en kommande resa – för fler besök hos alla vadare och änder vid Vadehavet lär det bli!

Artlista

1. Smådopping (<i>Tachybaptus ruficollis</i>)	1-2 ex i lämplig miljö
2. Skäggdopping (<i>Podiceps cristatus</i>)	5-10 ex, olika platser
3. Storskarv (<i>Phalacrocorax carbo</i>)	enstaka/allmän
4. Silkeshäger (<i>Egretta garzetta</i>)	1 ex Mandö
5. Ägretthäger (<i>Egretta alba</i>)	5 ex Römövallen - mot fastlandet
6. Gråhäger (<i>Ardea cinerea</i>)	enstaka
7. Knölsvan (<i>Cygnus olor</i>)	2-10 ex lämplig miljö
8. Grågås (<i>Anser anser</i>)	talrik, bla 2 000 ex Ballum sluse
9. Kanadagås (<i>Branta canadensis</i>)	6 ex vid Höjer sluse
10. Vitkindad gås (<i>Branta leucopsis</i>)	talrik, bla 3 000 ex Ballum sluse
11. Prutgås (<i>Branta bernicla</i>)	enstaka, bla Mandö, 1 000 ex södra Römö. Ca 100 ex av den ljusbukiga rasen på vägen till Mandö
12. Rostand (<i>Tadorna ferruginea</i>)	1 ex Rickesbüller koog
13. Gravand (<i>Tadorna tadorna</i>)	talrik, tex 5 000 ex Ballum sluse
14. Bläsand (<i>Anas penelope</i>)	mycket talrik, tex 6 000 ex vid Rickesbüller koog och 1 000 ex vid Ballum sluse
15. Snatterand (<i>Anas strepera</i>)	enstaka/allmän, tex 40 ex Rickesbüller koog och ca 20 ex Ballum sluse
16. Kricka (<i>Anas crecca</i>)	talrik, tex 4 000 ex Ballum sluse
17. Gräsand (<i>Anas platyrhynchos</i>)	enstaka/allmän, 50-60 ex lämplig miljö
18. Stjärtand (<i>Anas acuta</i>)	talrik, tex 3 000 ex Rickesbüller koog
19. Skedand (<i>Anas clypeata</i>)	talrik, tex 4 000 ex Rickesbüller koog
20. Vigg (<i>Aythya fuligula</i>)	få
21. Ejder (<i>Somateria mollissima</i>)	enstaka
22. Knipa (<i>Bucephala clangula</i>)	1 ex
23. Småskrake (<i>Mergus serrator</i>)	3 ex Höjer sluse
24. Havsörn (<i>Haliaeetus albicilla</i>)	2-4 ex
25. Brun kärrhök (<i>Circus aeruginosus</i>)	1 1K Rickesbüller koog
26. Blå kärrhök (<i>Circus cyaneus</i>)	6-8 ex
27. Ormvråk (<i>Buteo buteo</i>)	ca 150 ex
28. Tornfalk (<i>Falco tinnunculus</i>)	> 30 ex
29. Stenfalk (<i>Falco columbarius</i>)	1 ex Ballum sluse
30. Pilgrimsfalk (<i>Falco peregrinus</i>)	ca 1-2 ex / lokal!
31. Fasan (<i>Phasianus colchicus</i>)	
32. Rapphöna (<i>Perdix perdix</i>)	3 ex nära Ballum sluse
33. Vattenrall (<i>Rallus aquaticus</i>)	1 ex Rickesbüller koog
34. Sothöna (<i>Fulica atra</i>)	enstaka/allmän
35. Strandskata (<i>Haematopus ostralegus</i>)	ca 2 000 ex Ballum sluse
36. Skärfläcka (<i>Recurvirostra avosetta</i>)	ca 200 ex i Saltvandssjön/Margarethe kog och ca 200 ex vid Ballum sluse
37. Större strandpipare (<i>Charadrius hiaticula</i>)	få
38. Ljungpipare (<i>Pluvialis apricaria</i>)	> 5 000 ex
39. Kustpipare (<i>Pluvialis squatarola</i>)	talrik, ca 1 000 ex Rickesbüller koog
40. Tofsvipa (<i>Vanellus vanellus</i>)	talrik
41. Kustsnäppa (<i>Calidris canutus</i>)	tex ca 150 ex Römö
42. Sandlöpare (<i>Calidris alba</i>)	ca 20 ex Rickesbüller koog
43. Mosnäppa (<i>Calidris temminckii</i>)	1 ex Mandö

44. Kärrsnäppa (<i>Calidris alpina</i>)	talrik, ca 25 000 ex vid Rickesbüller koog och ung lika många vid Ballum sluse
45. Enkelbeckasin (<i>Gallinago gallinago</i>)	talrik, kom ofta i 25-50ex/flock
46. Rödspov (<i>Limosa limosa</i>)	18 ex Ballum sluse
47. Myrspov (<i>Limosa lapponica</i>)	ca 25 ex, främst vid Ballum sluse
48. Storspov (<i>Numenius arquata</i>)	ca 800 ex Rickesbüller koog o Ballum sluse
49. Svartsnäppa (<i>Tringa erythropus</i>)	ca 50 ex, ofta hörd
50. Rödbena (<i>Tringa totanus</i>)	enstaka, ca 25 ex
51. Gluttsnäppa (<i>Tringa nebularia</i>)	enstaka, 6 ex Römö
52. Roskarl (<i>Arenaria interpres</i>)	ca 30 ex Mandö, 9 ex vid Havneby och 11 ex på ängarna norr om Römövädden
53. Storlabb (<i>Catharacta skua</i>)	1 ex Ballum sluse
54. Dvärgmåås (<i>Larus minutus</i>)	1 1K Hauke-Haien koog
55. Skratmåås (<i>Larus ridibundus</i>)	
56. Fiskmåås (<i>Larus canus</i>)	
57. Silltrut (<i>Larus fuscus</i>)	få
58. Gråtrut (<i>Larus argentatus</i>)	
59. Havstrut (<i>Larus marinus</i>)	
60. Silvertärna (<i>Sterna paradisaea</i>)	1 ex Höjer sluse
61. Tamduva (<i>Columba livia</i>)	x
62. Skogsduva (<i>Columba oenas</i>)	1 ex Mögeltönder
63. Ringduva (<i>Columba palumbus</i>)	
64. Turkduva (<i>Streptopelia decaocto</i>)	främst Mandö, kanske 150 ex i den regionen
65. Jorduggla (<i>Asio flammeus</i>)	2 ex norr om Höjer sluse
66. Kungsfiskare (<i>Alcedo atthis</i>)	1 ex Hojer sluse, 1 ex Ballum sluse, 1 ex Arnum
67. Större hackspett (<i>Dendrocopos major</i>)	2 ex överflygande
68. Trädlärka (<i>Lullula arborea</i>)	1 ex överflygande på Själland
69. Sånglärka (<i>Alauda arvensis</i>)	> 300 ex, stundtals bra sträck
70. Berglärka (<i>Eremophila alpestris</i>)	minst 46 ex utmed kusten
71. Ängsplärka (<i>Anthus pratensis</i>)	talrik, sträcket stundtals bra
72. Rödstrupig plärka (<i>Anthus cervinus</i>)	2 ex hörda
73. Forsärla (<i>Motacilla cinerea</i>)	2-3 ex på flera platser
74. Sädessärla (<i>Motacilla alba</i>)	enstaka
75. Järnsparv (<i>Prunella modularis</i>)	2 ex vid Ballum sluse
76. Gärdsmyg (<i>Troglodytes troglodytes</i>)	få
77. Rödhake (<i>Erithacus rubecula</i>)	få
78. Svart rödstjört (<i>Phoenicurus ochruros</i>)	6 ex vid Ballum sluse
79. Buskskvätta (<i>Saxicola rubetra</i>)	2 ex
80. Stenskvätta (<i>Oenanthe oenanthe</i>)	5 ex
81. Koltrast (<i>Turdus merula</i>)	få
82. Taltrast (<i>Turdus philomelos</i>)	få, max 5 ex
83. Rödvingetrast (<i>Turdus iliacus</i>)	ca 30 ex sträckande
84. Gransångare (<i>Phylloscopus collybita</i>)	2 ex
85. Kungsfågel (<i>Regulus regulus</i>)	vanlig
86. Skäggmes (<i>Panurus biarmicus</i>)	hörd, bla i Rickesbüller koog
87. Svartmes (<i>Parus ater</i>)	enstaka i tallskogen på Römö
88. Blåmes (<i>Parus caeruleus</i>)	
89. Talgoxe (<i>Parus major</i>)	
90. Nötväcka (<i>Sitta europaea</i>)	2 ex Mögeltönder
91. Skata (<i>Pica pica</i>)	enstaka
92. Kaja (<i>Corvus monedula</i>)	

93. Råka (<i>Corvus frugilegus</i>)	
94. Kråka (<i>Corvus corone</i>)	såväl svart som grå
95. Stare (<i>Sturnus vulgaris</i>)	talrik
96. Gråsparv (<i>Passer domesticus</i>)	
97. Pilfink (<i>Passer montanus</i>)	
98. Bofink (<i>Fringilla coelebs</i>)	enstaka
99. Bergfink (<i>Fringilla montifringilla</i>)	2 ex på Römö
100. Grönfink (<i>Carduelis chloris</i>)	60 ex på Römö
101. Steglits (<i>Carduelis carduelis</i>)	enstaka smågrupper lite här o var
102. Hämpling (<i>Carduelis cannabina</i>)	enstaka
103. Vinterhämpling (<i>Carduelis flavirostris</i>)	sågs i grupper om ca 25-30 ex på flera platser
104. Mindre korsnäbb (<i>Loxia curvirostra</i>)	hördes Römö
105. Lappsparv (<i>Calcarius lapponicus</i>)	1 ex vid Margrethe kog och 1 ex vid Havneby
106. Snösparv (<i>Plectrophenax nivalis</i>)	15 ex Margrethe kog
107. Gulsparv (<i>Emberiza citrinella</i>)	få
108. Sävspark (<i>Emberiza schoeniclus</i>)	allmän